

С Т А Н О В И Щ Е

относно дисертационен труд за получаване
на образователната и научна степен „доктор“
в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“,
докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“

Автор на дисертационния труд: инж. Ала Ел Шемери

Тема на дисертационния труд: “Тероризмът в пост-Саддамов Ирак -
състояние и перспективи”

Научен ръководител: проф. д. ик. н. Владимир Чуков

Изготвил рецензията: проф. д-р Владко Мичов Иванов - ръководител
катедра „Опазване на обществения ред“ в
Академията на МВР – гр. София, съгласно Заповед
за определяне на Начно жури на ректора на ВСУ
„Черноризец Храбър” №896 от 07.07.2015 г.

I. Актуалност, значимост и съдържание на дисертационния труд

Авторът на дисертационния труд е представен от катедра
„Сигурност и безопасност” към Юридическия факултет на Варненски
свободен университет „Черноризец Храбър”. Докторатът е задълбочено
съчинение от 272 страници, разгърнато в няколко плоскости –
историческа, геополитическа и сигурност. Доминират тезите и изводите с
организационна тематика. Има стремеж източниците да бъдат групирани в
четири кръга (български, английски, руски и арабски), което пренася
конflikта в анализа в четири гледни точки. Това е и главната
характеристика на представения труд - учебник по конфликтология за
Ирак и региона с очевиден пример на неуспешни външни интервенции,
вътрешни антагонизми и една разбита държавност, която в условията на
комуникации и глобализация размива границите на заплахите с Европа.

Фактът, че доминира гледната точка на автора, който вижда събитията като иракчанин не е слабост а достойнство. Той успешно (понякога емоционално) се противопоставя на западните и преди всичко американски авторитети в тази област. В тази дискусия е оставено поле за синергични обобщения, които в много отношения са неразбираеми за добре устроения днешен европейец.

Уводът съдържа необходимите предпоставки за целенасочено научно повествование и композиране на проблема, но формулировките на обекта, предмета, хипотезите и целите са дълги, надвишават обема и усложняват проблематиката. Ограниченията въведени от автора често излизат от заявеното оперативно поле, което приемам като обогатяване на изследването. Въпреки бележките, съдържанието е поставено в стегната конструкция от три глави, следва заявеното в темата и развива творчески поставените цели и задачи.

Кандидатът поставя много добра теоретична основа в Глава I на изследването и постига синергия от обосновки. Изведени са историческите фактори на конфликта, родил съвременния тероризъм в Ирак. Вещо е представена етнорелигиозната, политическата, медийната и институционалната окраска на проблема. Обобщенията за психологическите и моралните генератори на конфликта са добре обосновани. Определенията и типологията на тероризма развиват представите от прочетеното в други трудове.

Глава II на разработката компетентно прехожда от фундаменталните исторически и теоретични фактори към конкретните регионални събития довели до разпространението на тероризма в пост-Садамов Ирак. Сред комплекса от позиции е открояна и позицията на България.

Глава III е посветена изцяло на спецификата на тероризма в Ирак след 2003 г. – логически завършек на заявената тема и професионално

направление. Успешно се комбинират специфични религиозни, идеологически, доктринални елементи и тяхната еволюция. Ескалацията на конфликта е свързана с националните белези в Ирак и региона – национални освободителни движения, партизански форми на война, религиозната мотивация на въоръжените групировки, армии и милиции. Всичко това е подредено, класифицирано, характеризирано и изведено в системи с обособени елементи. Научен принос е и *modus operandi* на тероризма и профилът на бойците-терористи.

Анализите завършват с авторски изводи, които не винаги кореспондират с утвърдени постановки, но за сметка на това дават собствен щрих в материята за тероризма. Авторът успешно е извел темата за противодействието на религиозния тероризъм и на ислямския радикализъм като актуален проблем и е оставил завършека на решенията като европейски казус. Оставен е открит и въпросът за подходите към терористични субекти в ислямския свят и външните им покровители, но базата за анализ в доктората е налице.

Като цяло приемам дисертацията за значим труд, полезен за българските анализатори. Той има силна образователна и създаваща съвременни дилеми научна част, която усложнява вземането на решения по проблемите на тероризма и на Изтока въобще. Намирам безспорен индивидуален почерк, старание и аналитичен стремеж.

II. Оценка на резултатите и приносите в дисертационния труд

От управленска гледна точка дисертационният труд е изчерпателно и завършено изследване. Квалифицирам го преди всичко като обобщаващо познание за съседен конфликтен регион с насочващ приложен потенциал за националната сигурност на България. Приемам, че авторът обогатява науката като представя съвременна системна визия относно асиметричните предизвикателства за държавността. Ясно видими и отграничени са

проявите на външните и вътрешните фактори за катастрофата в Ирак. Разработката образува и може да бъде предимство за обосновани предложения относно антитерористичната доктрина. Очевидно е, че научният капацитет в Р България може да се развива с ефективното участие на автори, представящи автентични гледни точки за предизвикателствата край границите на ЕС и НАТО.

Откроявам следните научни и приложни приноси:

1. Създаден е научен продукт, който консолидира цялостна постановка за държава с цивилизационен принос, съвременни периоди на прогрес и амбиции за регионално лидерство, която за няколко години се превръща в терористичен генератор. Стратегическите линии на центрoвете на сила са добре показани и обосновани от гледната точка на автор с позиция извън Европейския съюз.

2. Разработката интегрира множество гледни точки – историческа, геополитическа, етнорелигиозна, икономическа, народопсихологическа. В крайна сметка тя постига замисления организационен ефект и може да се използва за експертно мнение в сферата на сигурността.

3. Трудът дава принос в лоното на организацията и управлението. Успешно е формирана линията от стратегически постановки и хипотези през регионалните и локалните политики и резултати в Ирак. Динамиката от общото към частното и обратно формира фокуса на изследването – спецификата на иракския тероризъм.

4. Приемам заявеното от автора, че „За първи път в съвременната иракска и българска научна литература се изследват задълбочено генезисът, същността, структурата и компонентите, дейността и конкретните прояви на терористичните организации и групи в пост-

Саддамов Ирак”. Интегрираната картина е логично обоснована, подредена и емоционално оцветена.

5. Анализът е преминал в синтез на основните фактори за живота на конфликта и тероризма. Те показват нееднозначните прояви на много субекти и стратегии в съвременен Ирак, превърнат във взривоопасна общност от „племена със знамена“. Авторът показва как тези фактори индуктират нови заплахи по оста Изток - Запад, което засяга и националната сигурност на Р България. Прочитът дава идеи за цялостна промяна в отношението към исляма и т.нар. „радикален ислям“.

6. Понятийният апарат на изследването е ярък, иновативен и нетипичен за ЕС, в някои случаи прекалено личен. На базата на него са изградени класификации на тероризма и релациите между иракските варианти и проявленията в Европа.

7. Авторът претендира и успява да представи автентичната терористична картина в и около Ирак, в която са подредени прагматично всички реално действащи терористични субекти. Предложена е и класификация на иракските терористични организации, което обогатява научната среда и изследователската литература.

8. Ясно са очертани перспективите за развитие на политическите процеси в Ирак и логическият цикъл на тяхната динамика, което позволява да се прогнозира бъдещето на региона, ескалацията на миграционните потоци и формите на трансграничната престъпност към България.

9. Дисертационният труд определено защитава моделите, синтезирани чрез визията на заинтересован изследовател, който изхожда от автентичния си произход. Той е от инакомислещите, но градивни автори, които са ценни за усъвършенстването на идеите за сигурност в ЕС и неговата периферия.

III. Критични бележки и препоръки към докторанта

Като цяло дисертационният труд обхваща проблема и постига целите на изследването. Считам, че авторът е имал възможност да подреди, анализира, сравни и представи литературата, авторите, теориите и стратегиите, обобщаващи позициите на Изтока, Запада, Багдад и София. Това е направено, но критериите са размити, което на места преминава в емоционален разказ. Липсват подредени аргументи и критерии за пропастта във визиите на центровете на сила по отношение на тероризма, устройството на света и радикализма в пост-Саддамов Ирак. Препоръчвам на автора да помисли дали тези процеси въобще могат да се управляват и да отговори на въпроса кой е основният фактор, който ще реши тези конфликти. Каква ще бъде ролята на новите съюзи, демографията, миграцията и самосъзнанието за градеж в Ирак и Близкия Изток. В крайна сметка ние трябва да решим как ще неутрализираме тероризма – с нови консенсусни стратегии, танкове, банки, или с укрепени граници. Това би било ценно за адаптирането на България към новия свят в който заплахите идват и откъм размирния регион в центъра на който е Ирак.

IV. Заключение и окончателно становище по дисертационния труд

Независимо от идеите и предложенията, които са предявени с цел да обогатяват дискусията считам, че като цяло авторът вярно и иновативно представя проблема за тероризма в пост-Саддамов Ирак. Не е задължително всичко от автора да се възприеме директно, особено емоционалните му оценки. Но дисертационният труд безспорно интегрира познание, което е принос в науката и обогатява вариантите за реагиране в практиката. Анализът е поле за размисъл относно бъдещето на всяка държава, която в момента просперира и изглежда непоклатима.

Горното ми дава пълно основание да гласувам положително и да предложа на научното жури да присъди на автора на дисертационния труд

инж. Ала Ел Шемери с научен ръководител: проф. д. ик. н. Владимир Чуков на тема: “Тероризмът в пост-Саддамов Ирак - състояние и перспективи” образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“.

Изготвил рецензията:

Проф. д-р Владко Иванов

София, 20.07.2015 г.